

KONSERVACIJA URNIH ŠTEVILČNIC Z LOŠKEGA GRADU

Začasno poročilo o delu pri ohranjanju najdenih urnih številčnic na stolpiču nad grajsko kapelo

Že pred leti začeto obnavljanje strehe na Loškem gradu Loški muzej s težavo vodi v njeno dokončanje.

V letu 1991 smo zamenjali preperelo pocinkano pločevino na stolpiču nad grajsko kapelo in na stolpiču okroglega stolpa na zahodni strani južnega grajskega trakta, to je med stolpom in kapelo. Delo pri obnovi sta prevzela kleparski mojster Franc Kožuh in tesarski ter krovski mojster Pavle Oblak. Dela pri zamenjavi stare pločevinaste obloge z novo bakreno so potekala vse poletje 1991. leta. Pri snemanju stare pločevinaste obloge so našli štiri urne številčnice, naslikane na les. Pocinkana pločevina je bila pribita kar na urne številčnice, ki so služile kot lesene podlage za pločevino. Pri trganju stare pločevine je na vso srečo bila odkrita najbolj poškodovana urna številčnica (št. 3), ki gleda na vzhodno stran, nekako proti Puštalu. To številčnico, ki je bila nekako opozorilo, da se pod pločevino še nekaj skriva, so delavci pustili na mestu in je nismo mogli več sneti in ne dokumentirati. Bila pa je še slabše ohranjena kot številčnica (št. 4), ki gleda proti Kranclju oziroma na južno stran. Najbolje pa sta ohranjeni urni številčnici (št. 1) s pogledom na grajsko dvorišče, ali na zahodni strani, in številčnica (št. 2), obrnjena v smeri proti mestu, ali proti severni strani (glej skico na strani 260).

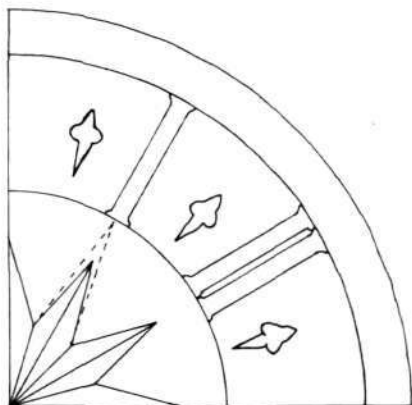
Časovna opredelitev nastanka urnih številčnic na Loškem gradu je seveda v tem trenutku lahko samo hipotetična. Dr. Pavle Blaznik je v svoji knjigi Škofja Loka in loško gospostvo potegnili iz arhivskih podatkov, da so bila končana gradbena dela pri obnovi vzhodnega trakta in kapele v tridesetih letih 18. stoletja. Po letu 1892 pa so ga začele

ponovno obnavljati uršulinke. Po fotografiji, ki je nastala pred letom 1890 in je objavljena v Pokornovih prispevkih v Domu in svetu leta 1894, se z nekoliko domišljije da zaznati obris številčnice pod polkrožno lino na stolpiču, ki pa ima nekoliko drugačen obris: vidna je čebulasta streha in ne tako koničasto prišiljena, kakršna je današnja.

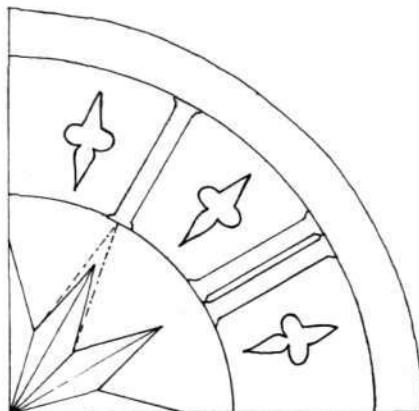
Nastanek številčnic je do sedaj še neznan, verjetno pa so nastale v prvi polovici 18. stoletja. Nadaljnje raziskave barvnih plasti pa nam bodo mogoče odkrile natančen čas izdelave. Upam si trditi, da so bili vsaj trije mojstri, ki so skrbeli za ohranjanje ter obnavljanje številčnic na stolpu. Dokaz za to so tri vrste ornamentalnih znakov, ki se nahajajo med številčkami polnih ur. Znaki se prekrivajo in zato lahko ugotovimo pravo poslikavo. Prekrivanje in zamiki znakov dajo slutiti, da so pri kasnejših poslikavah uporabljali izrezane predloge, ali pa so s prostoročno poslikavo povsem zameglili prvoten motiv (npr. lilije).

Vsako številčnico sestavlja pet do šest desk. Zanimivo je, da sta dve sestavljeni z zatiči, pri tretji in četrti pa so deske sestavljene na utor. Izdelovalec je urno ploskev razdelil na štiriindvajset delov in tako pridobil razdalje za polne in polovične ure. S krogi pa je označil velikost števil in barvnih ploskev. Na vsaki posamezni številčnici se na desni strani nahaja odprtina, skozi katero so naravnali urne kazalce. Vrata, ki so zapirala to odprtino, so delno ohranjena le na eni urni številčnici. Z gotovostjo lahko trdimo, da so tečaji izdelani ročno, prav tako kot tudi žebli, s katerimi je bila pritrjena urna ploskev na ogrodje stolpa. Na osnovni ploskvi se poleg

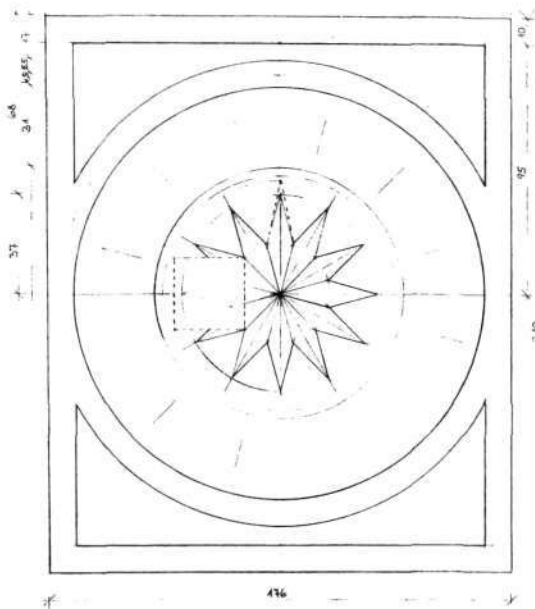
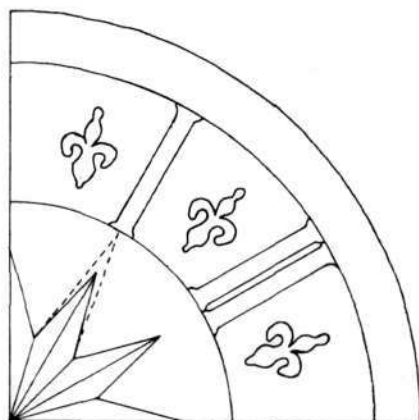
DETAJL MED URNIMI ŠTEVILKAMI
M. 1 : 50

DETAJL MED URNIMI ŠTEVILKAMI
M. 1 : 50

DETAJL MED URNIMI ŠTEVILKAMI
M. 1 : 50

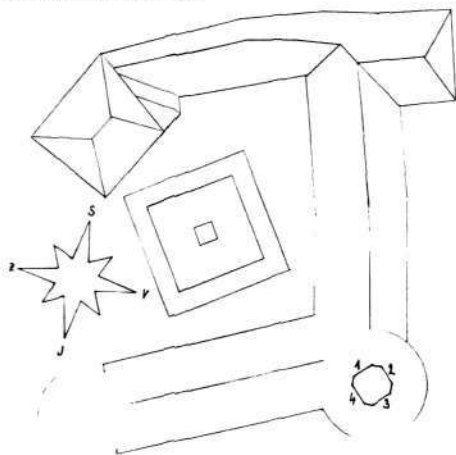

ročno kovanih žeblicev nahajajo tudi žeblice, s katerimi je bila pritrjena pločevina na grajski stolp. Ob snemanju urnih številčnic so v deskah ostali žeblice.

Barvne plasti so se skorjasto luščile, kljub dokaj učinkoviti pločevinasti zaščiti pred atmosferskimi in drugimi mehanskimi vplivi. Pri konserviranju bar-

vnih plasti smo uporabili Hydrogrund emulzijo 750, s katero smo preprečili luščenje ter odpadanje barvnih slojev. Šele naknadno smo lahko odstranili železne žeblice in ostale železne dele, ki so bili pritrjeni. Očiščeno notranjo ploskev številčnice smo prepojili ter utrdili z Belles utrjevalnim restavratorjem. Po-

TLORIS LOŠKEGA GRADU Z OZNAČENIMI URNIMI ŠTEVILČNICAMI

sežno ob robovih urnih ploskev je zob časa napravil največ škode. Sestavljive dele smo konservirali s Polivinil acetatom. Tako pripravljene urne ploskve smo sestavili, vložili in učvrstili v zato izdelan lesen okvir in je tako možna njihova predstavitev.

Narejeni so bili prvi koraki za ohranitev zanimive najdbe na stolpiču Loškega gradu. V prihodnje pa bo treba ugotoviti:

- število preslikav na številčnicah,
- restavratorsko prikazati posamezne preslikave,
- arhivsko dokazati datum nastanka ur in imena mojstrov,
- napraviti ustrezne kopije preslikav.

O rezultatih tega dela bomo poročali v naslednjih številkah Loških razgledov.

Tone Hafner